

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ז שיחה לפרקי אבות פרק ד'

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון קו (תשל"ט)

ה. בליקוט לפרקי אבות - פרק ד' ש.ז. אות ט
מבאר, דפרקי אבות כשאומר הוי "רץ" למצוה, מדבר
בנוגע "דעם חוכן פנימי פון ענין פון ה"ריצה" -
די זריזות, חיות ושמחה בלתי מוגבלת אין אן
עבודה גדולה".

זע"ז כותב בהע' 43 וז"ל: "וכדמוכח עוד
יותר במאמר בן עזאי שמפורש בו "למצוה קלה" -
והרי הדוגמא למצוה קלה בדרז"ל היא שילוח הקן...
שאיך שייך בזה ריצה ברגלים כפשוטו, כי אין שייך
מצוה לרדוף אחרי קן צפור, ואדרבה - "כי יקרא,
במאורע לפניך" שלא יחזור בו כדי שימצא קן (חולין
קלט, ב) ... להעיר אשר כהנ"ל (שירוץ כו") אינו
במצות דלא שייך בהם ריצה (כפשוטו, או גם כחוכנה)
ומהם במצות הנקראות קלות:

ציצית שנק' מצוה קלה (מנחות מד רע"א) -
הרי אין ציצית מן המצות "שאדם חייב להשתדל ולרדוף
עד שיעשה אותה" (ל' הרמב"ם הל' ברכות פי"א ה"ב)
כי "אין אדם מחוייב לקנות לו סליח ולהתעסף בה כדי
שיעשה מצוה" (רמב"ם הל' ציצית פ"ג הי"א), עכ"ל
בנוגע לענינינו.

ויש להעיר, דבהשקפה ראשונה, דהביאורים למה
ציצית ושילוח הקן אינו שייך "ריצה" כפשוטו, לכאו'
הם דומים זל"ז, דבשניהם אינו מחוייב להשתדל
לעשות המצוה, דבשילוח הקן אומרים "שלא יחזור כו'
כדי שימצא קן", וכך בציצית אומרים "אין אדם
מחוייב לקנות לו סליח" וכו'.

(אבל א"כ לכאו' אינו מובן, דבשוה"ג על הע'
הנ"ל, כותב דהמצוה דשילוח הקן הוי קלה שבקלות,
עוד יותר מציצית, אעפ"י דבנוגע להריצה אין חילוק).

אבל באמת אינו כן, דהרי איתא בשו"ת חכם
צבי סי' פ"ג וכן בשו"ת חוות יאיר סי' ס"ז וכן

בשו"ת חת"ס חאו"ח סי' ק', אם כי יקרא קן ציפור לפני איש בשדה, אם מחוייב עכ"פ לזקוק לו לשלח את האם או רשאי לילך לדרכו, דלא אמרה רחמנא שלח תשלח רק באם ירצה ליקח הבנים, ומבארים שם, דאינו חיוב לשלח את האם, ורשאי לילך לדרכו (וכן עי' בשו"ת הרשב"א סי' ח"י),

א"כ לכאו' נקודה זו, יותר דומה להדין דציצית, דכמו ציצית אין אדם מחוייב לקנות טלית, כדי שיעשה ציצית, ככה אין אדם מחוייב ליקח הבנים, כדי לשלח את האם, (וזה לכאו' יותר דומה לציצית ממה שמביא בהע' דאין אדם מחוייב לחזור). וא"כ אינו מובן דלמה אינו מביא בהע' ענין זה, ובוחר ומביא הענין דאין חוזרין וכו'.

אלא דצריך לומר דבשילוח הקן יש שני ענינים, (א) דאין מצוה כלל לשלח האם, (אלא אם רוצה ליקח הבנים, אבל לכתחלה אינו מחוייב).

(ב) דאפי' את"ל דיש שום מצוה לשלח את האם, אפי' אם אינו רוצה ליקח הבנים. (בלשון אחר: דאפי' אם רוצה לקיים המצוה), אעפי"כ אין מצוה לחזור אחר קן צפור כדי לקיימה, רק המצוה הוי באופן "כי יקרא, במאזרע לפניך". אבל בציצית אין כאן נקודה השנית, דאם הי' מצוה, אין שום סברא לומר דלא יהי' מחוייב לחזור אחריו, דמאי שנא משאר מצות, דיש מצוה לחזור אחריו (משא"כ בשילוח הקן דיש קרא לפטור).

א"כ מובן דכשרוצה לבאר אין בנוגע לשילוח הקן, אין כאן הענין של "ריצה", מביא בהע' הנקודה השני', דבזה מודגש הענין עוד יותר (כדלעיל).

משא"כ בציצית אין כאן נקודה שני', רק יש ענין דאין כאן חיוב לקיים המצוה, ולכן בנוגע לזה מביא ההערה. ולהוסיף דבעידן דריתחא מענישין על העדר קיום מצות ציצית, וכמ"ש בשוה"ג.

ועפי"ז מובן, דמה דכתוב בשוה"ג דהוי קל יותר בשילוח הקן על ציצית, וכמובן.

אלטער פישל בוקיעט

לללללל

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון נח (תש"מ)

ד. בלקו"ש אבות פ"ד תשל"ט ס"ט בתחלתו מבאר דהמשנה
"הוי רץ למצוה קלה" מדבר ע"ד תוכן פנימי של ריצה,
ובהערה 43 מוסיף שזה מוכח עוד יותר מהא שנקט מצוה קלה
שהדוגמא למצוה קלה היא שילוח הקן שבה אין שייך ריצה
כפשוטה שהרי אסור לחזור אחר קן כו'. ואח"כ מוסיף שבכו"כ

מצות (ומהם, כמה שנק' קלות) אין שייך בהם ריצה (כפשוטה,
או גם בחוכנם), כמו ציצית, ובשוה"ג שם "ואולי י"ל דבתור
מילתא דחסידותא כו' צריך לרוץ בזה כו", ע"ש.

ויש להעיר לכל זה מחי' הרש"ש לאבות שם: הוי רץ כו'
שמצוה גוררת מצוה לכאורה תיפוק לי' משום מצוה זו גופה
וכדלעיל רפ"ב, ונראה דכאן יכוון דאפי' מצוה שאין מחויב
לרוץ אחרי' כמו שאמרו בחולין גבי שילוח הקן יכול יחזור
בהרים כו' (רמז לדבר דשם בוף המסכת קוראה מצוה קלה)
וכן מצות ציצית שאינו מחויב ללבוש טלית בת ד' כנפות
כו' אשמעינן דמ"מ ישחדל וירוץ אחרי' כדי לקילמה".

התורה 21/08/2018

יהודה בר"ד

הוי רץ לדבר מצוה

17/08/2018

הת' י.ד.ל.

תות"ל בית משיח – 770

/ג/

בלקו"ש חי"ז ע' 371, דבפרקי אבות כשאומר הוי "רץ" למצוה, מדבר בנוגע "דעם תוכן פנימי פון ענין פון ה"ריצה" – די זריזות, חיות ושמחה בלתי מוגבלת אין אן עבודה גדולה".

וע"ז כותב בהע' 43 וז"ל: "וכדמוכח עוד יותר במאמר בן עזאי שמפורש בו "למצוה קלה" – והרי הדוגמא למצוה קלה בדרז"ל היא שילוח הקן . . שאין שייך בזה ריצה ברגלים כפשוטו, כי אין שייך מצוה לרדוף אחרי קן צפור, ואדרבה – "כי יקרא, במאורע לפניך" שלא יחזור בו כדי שימצא קן (חולין קלט, ב). . להעיר אשר כהנ"ל (שירוש' כו') אינו במצות דלא שייך בהם ריצה (כפשוטו, או גם כתוכנה) ומהם במצות הנקראות קלות:

ציצית שנק' מצוה קלה (מנחות מד רע"א) – הרי אין ציצית מן המצות "שאדם חייב להשתדל ולדרוף עד שיעשה אותה" (ל' הרמב"ם הל' ברכות פי"א ה"ב) כי "אין אדם מחויב לקנות לו טלית ולהתעטף בה כדי שיעשה מצוה" (רמב"ם הל' ציצית פ"ג הי"א), עכ"ל בנוגע לענינינו.

ויש להעיר, דבהשקפה ראשונה, דהביאורים למה ציצית ושילוח הקן אינו שייך "ריצה" כפשוטו, לכאו' הם דומים זל"ז, דבשניהם אינו מחויב להשתדל לעשות המצוה, דבשילוח הקן אומרים "שלא יחזור כו' כדי שימצא קן", וכן בציצית אומרים "אין אדם מחויב לקנות לו טלית" וכו'.

(אבל א"כ לכאו' אינו מובן, דבשוה"ג על הע' הנ"ל, כותב דהמצוה דשילוח הקן הוי קלה שבקלות, עוד יותר מציצית, אעפ"י דבנוגע להריצה אין חילוק).

אבל באמת אינו כן, דהרי איתא בשו"ת חכם צבי' סי' פ"ג וכן בשו"ת חוות יאיר סי' ס"ז וכן בשו"ת חת"ס האו"ח סי' ק', אם

כי יקרא קן ציפור לפני איש בשדה, אם מחוייב עכ"פ לזקוק לו לשלח את האם או רשאי לילך לדרכו, דלא אמרה רחמנא שלח תשלח רק באם ירצה ליקח הבנים, ומבארים שם, דאינו חיוב לשלח את האם, ורשאי לילך לדרכו (וכן עי' בשו"ת הרשב"א סי' ח"י),

א"כ לכאו' נקודה זו, יותר דומה להדין דציצית, דכמו ציצית אין אדם מחוייב לקנות טלית, כדי שיעשה ציצית, ככה אין אדם מחוייב ליקח הבנים, כדי לשלח את האם, (וזה לכאו' יותר דומה לציצית ממה שמביא בהע' דאין אדם מחוייב לחזור). וא"כ אינו מובן דלמה אינו מביא בהע' ענין זה, ובוחר ומביא הענין דאין חוזרין וכו'.

א"ת 17/08/2018

אלא דצריך לומר דבשילוח הקן יש שני ענינים, א) דאין מצוה כלל לשלח האם, (אלא אם רוצה ליקח הבנים, אבל לכתחלה אינו מחוייב).

ב) דאפי' את"ל דיש שום מצוה לשלח את האם, (אפי' אם אינו רוצה ליקח הבנים (בלשון אחר: דאפי' אם רוצה לקיים המצוה), אעפ"כ) אין מצוה לחזור אחר קן צפור כדי לקיימה, רק המצוה הוי באופן "כי יקרא, במאורע לפניך". אבל בציצית אין כאן נקודה השנית, דאם הי' מצוה, אין שום סברא לומר דלא יהי' מחוייב לחזור אחריו, דמאי שנא משאר מצות, דיש מצוה לחזור אחריו (משא"כ בשילוח הקן דיש קרא לפטור).

א"כ מובן דכשרוצה לבאר איך בנוגע לשילוח הקן, אין כאן הענין של "ריצה", מביא בהע' הנקודה השני', דבזה מודגש הענין עוד יותר (כדלעיל).

משא"כ בציצית אין כאן נקודה שני', רק יש ענין דאין כאן חיוב לקיים המצוה, ולכן בנוגע לזה מביא ההערה. ולהוסיף דבעידן דריתחא מענישין על העדר קיום מצות ציצית, וכמ"ש בשוה"ג.

ועפ"ז מובן, דמה דכתוב בשוה"ג דהוי קל יותר בשילוח הקן על ציצית, וכמובן.